

Com anem, company?

Jordi Novell opina sobre la construcció de marcs culturals, arran de la primera cançó en català d'Alizzz, «Que pasa nen»

Alizzz | Rafa Castells

A la pel·lícula *The Blues Brothers* (John Landis, 1980), protagonitzada pel duet **John Belushi** i **Dan Aykroyd**, els famosos germans iniciaven una 'missió divina' que no era altra que rescatar l'orfenat de l'església de Sant Helen, on es van criar, que era punt de ser clausurat per un deute fiscal de 5.000 dòlars.

L'any 1993, una colla de periodistes -entre els quals Lluís Gendrau, Xavier Mercadé, Ferran Amado i Pere Pons- van decidir unir esforços, temps i diners en editar el número u de la revista *Enderrock*. La missió no venia del cel, però era clara: donar un espai als artistes que feien música moderna en català, i que no tenien espai a la majoria de mitjans de comunicació, i en particular a les revistes musicals que en aquella època omplien els quioscos. La publicació va néixer coincidint amb la davallada del fenomen del denominat 'rock català' d'inicis de la dècada dels noranta, quan diversos grups i artistes havien fet un esforç enorme per normalitzar la música pop i rock en català, i apropar la llengua a les noves generacions. Creada com una publicació juvenil, *Enderrock* va canviar la línia editorial al llarg d'aquest segle, dirigint-se cada vegada a un públic més adult. Gairebé 30 anys després, podem testimoniar que des del 2015 es publiquen cada any més de 1.000 discos en català, mentre el 1993 la xifra no arribava a 150.

La normalització de la música en català és un fet real, i s'evidencia en el fet que els concerts de música en català congreguen alts volums de públic, els artistes es programen als festivals més importants, el públic canta les cançons i les ràdios -cada vegada menys tímides, i malgrat que la majoria segueixin incomplint la normativa del 25% de música en català- programen més música

en català. Aquesta normalitat, malauradament, és més difícil de visibilitzar en altres disciplines culturals on la llengua n'és l'element definitori.

En el món de la literatura, segons dades de l'IdesCat del 2019, un 33% dels títols publicats a Catalunya són en català; un total de 6.420. L'any 1999, el primer de que es disposen dades, eren 6.971 títols que representaven un 35% de l'edició. Pel que fa a l'audiovisual, la producció de cinema en llengua catalana és residual -igual que el doblatge als cinemes i a plataformes-. La batalla en l'oci juvenil és encara més cruel, ja que la nostra llengua és testimonial en àmbits com els còmics, els videojocs o el dels creadors de continguts audiovisuals a xarxes com YouTube, TikTok o Twitch.

Des del primer número d'*Enderrock*, hem tingut clar quin és el nostre marc cultural de referència, que no és altre que el dels Països Catalans. És a dir, aquella àrea que comprèn els territoris de parla catalana, que son aquells on es fa cultura catalana. De manera prioritària doncs, parlem de l'escena que té els Països Catalans com a marc mental de referència. Parlem de cultura catalana i de música catalana, i així definim la que s'expressa en la nostra llengua.

A Catalunya conviuen moltes realitats culturals, ja que hi conviuen multituds de cultures. Una d'elles és, esclar, la catalana. La cultura -o la música, per extensió- que s'expressa en llengua castellana és cultura espanyola o música espanyola. I això, no la fa millor ni pitjor; ni tan sols la connota. La defineix. La cultura i la música espanyola són una realitat cultural a Catalunya. I l'estimem. Estimem la cultura espanyola sense necessitat de posar-la cara a cara amb la catalana.

L'escriptor kenia **Ngũgĩ wa Thiong'o** ha fet de les llengües i el fet cultural l'eix central dels seus assajos. Al seu llibre de 1986 *Descolonitzar la ment*, editat en català per Raig Verd el 2017, **Thiong'o** argumenta que la cultura africana és aquella que es fa en llengües africanes, i que els escriptors africans que escriuen en anglès enriqueixen la cultura anglesa, no pas les cultures africanes. **Thiong'o** anima als parlants de llengües minoritzades a canviar la mirada, el punt de vista, i a fer un procés de descolonització. Segons ell, la pitjor colonització d'un país no és l'econòmica ni tan sols la militar; la pitjor és la cultural, perquè és la que acaba perdurant en el temps.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=hodOZuIKWJc>

Tot aquest argumentari volia donar cert context a la polèmica que ha sorgit arran la primera cançó de Christian Quirante '**Alizzz**' en català, "Que pasa, nen". En una entrevista a *El matí de Catalunya Ràdio*, l'artista lamentava: "tinc la sensació que potser jo no pertanyo a la cultura catalana".

Possiblement la clau de volta de tot sigui el marc d'indefinició de no voler anomenar les coses pel seu nom. L'**Alizzz** no fa cultura catalana quan decideix, lliurement, utilitzar el castellà per fer les seves cançons. Però això no és un argument identitari, ni nega la seva catalanitat.

En el Congreso me han pasado muchas cosas. Pero una de las mejores ha sido poder reivindicar la cultura que las élites quieren deslegitimar. Gracias, @alizzzmusic.
<https://t.co/Hbr4PRDv0r>

? Mar García Puig (@margpuig) September 14, 2022

Més sorprenent ha estat la intervenció de la diputada d'En Comú Podem Mar García Puig al Congreso de los Diputados, i que ha reblat a les xarxes socials: "En el Congreso me han pasado muchas cosas. Pero una de las mejores ha sido poder reivindicar la cultura que las élites quieren deslegitimar. Gracias, @alizzzmusic". De totes les possibles definicions amb que es pot qualificar *Enderrock*, una de les més curioses és la d'"elit cultural". No treballem per deslegitimar **Alizzz** - 793.000 oients mensuals a Spotify-, ni a **Estopa** -3,5 milions- ni a **Rosalía** -39 milions- donant veu a una realitat cultural sovint invisibilitzada, on l'artista amb més seguidors -possiblement

Oques Grasses- no arriba al mig milió d'oients. Celebrem però, que la diputada hagi pogut parlar durant 15 segons en català al Congreso de los Diputados sense que li hagin tallat el micròfon. Tota una plusmarca.

De tota manera, el debat sobre elits, hegemonies culturals i precarització cultural és molt més complex i profund, i crec que diu ben poc de la classe política utilitzar-ho com un mem per a xarxes socials. Convidem a la diputada -i, de pas, a la comissió de cultura del seu partit-, a poder-ne parlar amb xifres i argumentari al davant, com les que recentment hem elaborat i presentat conjuntament amb ARC a l'*Anuari de la Música 2022*.

Fa tres dècades que reivindicuem el Baix Llobregat. El del pop d'autor de **Ferran Palau**, el del rock primigeni d'**Els Dracs**, el de l'alquímia folk de **Marcel Casellas**, el de la cançó d'autor de **Joan Isaac** i del malaguanyat **Ramon Muntaner**, el de la 'ciutat podrida' de **La Banda Trapera del Río**, el de la música urbana de **Lal'Ba**, el del punk *hooligan* dels **Desperdicis Clínicos**, el de la delicadesa de **Ramon Cugat i Balancí**, el del pop per la FM de **Les Montses**, el de l'arrel dels **Riu**, el de la vareta màgica a la producció de l'enyorat **Marc Grau**, el dels increïbles **Detectors** i el seu pop-rock dels vuitanta, el del rap d'**El Nota**, el de les nits d'estiu de **Joan Dausà**, el del reggae per xics dels **Penguins**, i el del pop seixanter dels **Trau**, entre molts i molts d'altres.

En qualsevol cas, **Alizzz**, ens agradaria convidar-te a Girona, a la propera edició dels Premis Enderrock (la 25a, ja!) a cantar-nos la cançó. Perquè sí que et volem veure.

Visca el Baix Llobregat! I visca els Països Catalans!